

3. november 2009

UKA 2009/123

Raajanut akitsuutit pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. xx, xx. Xxxx 2009-meersup allanngortinneqarneranik Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut

pillugu

Inatsisartut Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliaata

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerreqarnerani saqqummiunneqartoq

Inatsisartut Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliaa suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq, Niels Thomsen (siulittaasoq)

Inatsisartunut ilaasortaq, Anders Olsen

Inatsisartunut ilaasortaq, Karl Lyberth

Inatsisartunut ilaasortaq, Jens Immanuelson

Siunnersuutip siullermeerneqarnera tunngavigalugu Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

Siunnersuutip imarisaa

Siunnersuutip raajanut akitsuutip naatsorsorneqartarneranut tunngaviusoq allanngortissavaa, taamaalilluni raajanut akiusoq siusinnerusukkut 13 kr.-iusoq 11,70 kr.-i anguppagu raajanut akitsuut atulersinneqassalluni. Allanngueq Nunatta Karsianut 9 mio. kr.-inik iluanaaruteqarfiunerunissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Inuiaqatigiit isumalluutaannik atorluaanerup iluanaarutaanissaa eqqarsaatigalugu siunnersuut **Inuit Ataqaigiit** aamma **Demokraatit** tapersersorpaat. Iluanaarut inuussutissarsiutip ilaanut isumalluutit pineqartut atorluarneqarnerisigut nalinginnaasumik akitsuummit annertunerussaaq. Isumalluutit pigineqartut nalinginut sanilliullugu naapertuuttutut isigalugu akitsuutit qaffanneqarnissaat kilisaataatilinnut nammakkersuutaanissaa isumaqarfigineqanngilaq. Tamatuma saniatigut akitsuuseeriaatsimik allamik, assersuutigalugu akit ineriartornerannik aammalu kilisaataatillit namminneq naatsorsueriaasiannit allaanerusumik akitsuuseeriaatsimik Naalakkersuisut isumaliuteqaqqullugit **Demokraatit** kaammattuteqarput.

Siunnersuutip kilisaataatilinnut kingunerisassaa naammattumik ersersinneqarsimanngitsoq isumaqarfigineqarmat immikkoortup aappassaaneernejarnissaata UKA 2010-mut kinguartinneqarnissaa **Siumup** kissaatigaa. Raajanik ilaatigut Canadameersunik eqqussuinermi akitsuutinik EU-p atorunnaarsitsinera nunatsinni aalisarnermik inuussutissarsiutilinnut kinguneqarnerlussinnaanera ernummatigineqartoq oqaatigineqarpoq, tamatuma kingunerisinnaallugu kilisaataatillit akitsuutit qaffaataannik akiliisinnaassusiannut sunniuteqarsinnaanera.

Taamatuttaaq akitsuutit qaffanneqarnissaat aalisarnermik inuussutissarsiutillit nammassinnaaneraat ernumanartoqartikkini **Atassutip** oqaatigaa. Tamatuma saniatigut aningaasartuutit inuttaasunut akiligassanngortinneqaratarsinnaanerat erseqqissaassutigineqarpoq. Aammattaaq siunnersuutip kilisaataatillit unammillersinnaassusiannut ima kingunerlutsigisinnaanera allaat kilisaataatillit ataasiakkaat uniinnartariaqalersinnaanerat ernumassutigalugu oqaatigineqarpoq.

Naalakkersuisut

Kilisaataatillit ukioq kingulleq akileraarutit peereerlugit 81 mio. kr.-inik sinneqartooruteqarsimasut Naalakkersuisut oqaatigaat, taamaattumik akitsuutit katillugit 9 mio. kr.-inik qaffariaateqarnissaat kilisaataatilinnit nammanneqarsinnaasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu akitsuutit allannguutaata kilisaataatilinnut sunniutigisinnaasai malinnaavigeqqissaarneqassasut Naalakkersuisut oqaatigaat.

Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Inunnut ingerlatseqatigiiffinnullu nunatsinni nalunaarsorsimasunut raajarniarnissamut akuersissummik pigisaqartut pisaarsaasa nunatsinni tunisassiorfinni suliarineqarnissaat siunertaralugu tulaanneqarneq ajortunut akitsuut sunnuteqarsinnaanera aallarniutigalugu ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Taamaalilluni pingaarnertut allannguut kilisaatinut avataasiortunut angisuunut sunnuteqartussaavoq.

Akitsuutip kilisaatit inuttaannut akiligassanngortinneqarsinnaanerannut tunngatillugu apeqqut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap ulloq 22. oktober 2009-mi Aningaasaqarnermut Naalakkersuisumik isumasioqatigiilluni ataatsimiinnermi oqaluuserineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu apeqqutigineqarpoq; raajanut akitsuutip avataasiorlutik aalisartut inuttaannut qanoq annertutigisumik tutsinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpa aammalu tamanna qanoq misilittagaqarfigineqarpa?

Tamatumunnga Naalakkersuisut akissuteqarput:

”Inuttat qanoq annertutigisumik agguaqatigiissaarinnermi aningaasarsiaqarnerat apeqqutaalluni raajanut akitsuutip qaffanneqarneranit eqqugaassapput pissutigalugu akitsuut isertitanit tamakkiisunit agguagassanit ilanngaataasarmat. Aqutsisut akissarsisiteriaaseq nalunngisaat tassaavoq inuttat akissarsiaat isertitanit tamanit inuttat 28%-imik pissarsisarnerat. Taamaalilluni puljemit agguagassanit tamanit 1 kr.-nimik appartitsinerup nassatarissavaa inuttaasut pissaasa 28 ure-mik apparnerat.”

Aammattaq ajornartorsiut isumaqatigiissutinut tunngasuteqartuummat akitsuutit iluarsivigineqarnissaannut Naalakkersuisut tunuarsimaarfigisariaqanngilaat.

Raajat avammut tunisassiat akitsuusiinissamut atuutsitsilernissamut apeqqummut tunngasoq siusinnerusukkut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaasimasumit ingerlatinneqarpoq, raajanik ½-1 pct-imik avammut tunisassiat akitsuuserneqarpata Nunatta Karsianut ukiumut qanoq isertitsissutaasinnaanersoq AIS09-mut atatillugu taamanikkut Naalakkersuisunut apeqquteqaatigaa.

Tamatumunnga Naalakkersuisut akissuteqarput:

” Naalakkersuisut paasissutissiissutigisinnaavaat raajat uutitikkat, qalipaajakkat qalipaajarneqanngitsullu 2007-imi avammut nioqqutigineqartut tamakkiisumik nalingat Naatsorsueqqissaartarfik malillugu 1.131.277.000 kr.-iusoq. Aningaasat taakku 1%-iat taamaalilluni 11.312.770 kr.-iuvoq.

Peqatigisaanik Naalakkersuisut oqaatigissavaat akitsuutip qulaani taaneqartup atuutilersinneqarnera aalisakkerisut aalisartullu piliornermi akissaajaannut qaffariartortunut naapertuuttoq. Akissaajaataanerusut taakku avammut nioqquteqarfiusuni tunisinermi akinut tutsinneqarsinnaanngippata naatsorsuutigisariaqarpoq akissaajaatit taakku aalisakkerisunit tunisisartuminnit pisisarnerminnut akigititaminnik appaanermikkut illuatungilerniassagaat.”

Aammattaaq Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap AIS10-mik suliarinninnerminut atatillugu raajanut akitsuummut tunngatillugu apeqqutit arlaqartut saqqummiussimagai Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliap maluginiarpaa. Apeqqutit akissutillu soqutiginaruusut ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, taamaattumillu isumaliutissiisummut matumunnga ilanngunneqarnissaat toqqarsimallugu.

Konto pingaarneq 24.11.12, Raajanut akitsuut pillugu:

”a. 2010-mi isertitassatut missingikkat annertuumik qaffanneqarput – tamatumunnga minnerunngitsumik pissutaalluni raajanik tunisiniermi kilomut aki 13 kr.-iunani 12 kr.-iugaangat raajanut akitsuutip atuutilernissaanik naatsorsuutiginninneq. Tunisassialli akuleriisinnerisigut aammalu suliffeqarfiup iluani sullissinernut akigitinneqartut aqutigalugit raajanik tunisassiortut raajanut akitsuutinik akiliuteqarnaveersaartartut ukiuni arlaqartuni oqaatigineqartarsimavoq. (Tak. ilaatigut ”Inatsisit unioqqutillugit aalisarneq pillugu pasilliutit” pillugit nalunaarusiami 2005-imeersumi qupperneq 29) Ajornartorsiutaasinnaasut taakku raajanut akitsuutit pillugit inatsisip allanngortinneqarnissaanik siunnersuummi sammineqanngillat. Tamanna tunngavigalugu isertitassatut missingikkanik taama annertutigisumik qaffaaneq piviusorsiortuunngitsoq paasinarsisinnaavoq. Raajanut akitsuummik aaqqissuussaasumik akiliinaveersaartoqarsinnaasoq Naalakkersuisunit ilimagineqarpa ajornartorsiullu taanna Naalakkersuisunit qanoq isumaqarfìgineqarpa?

Akissut: Tabelimi apeqqummut b-mut akissummi takuneqarsinnaasutut tunisiniermi akit agguaqatigiisillugu ineriartornerat taamaalillunilu akitsuutit procentiat naammaginatsumik pitsaassuseqarpoq. Taamaalilluni 2008-mi kvartalimi siullermi raajanut akitsuut 0,00%-imit 2009-mi kvartalit sisamaanni 3,02%-imut qaffariaateqarpoq.

Procenti ataaseq 9,0 mio. kr.-it missaannik iluanaaruteqarfiussaaq, taamaattumillu 2010-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi akitsuutit procentissaata agguaqatigiisinnerani 4% missingersuutigineqarpoq (tassunga ilanngutereerneqarluni raajanut akitsuut pillugu inatsisip allanngortinneqarnissanut inatsisissatut siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa). Ilaatigut procentip annertussusissaa pisassarititanillu annertussusiliinissaq iluanaaruteqarnissamat apeqqutaapput. Akitsuutip procenti annertussusissaalu allanngorneqartillugit iluanaarutissat aamma allanngussapput. Assersuutigalugu paasisutissiisutigineqarsinnaavoq sinerissap avataani pisassiisutitut/TAC-mut annertussuseritinneqartoq 10%-imik apparneqaraluarpat iluanaarutissat 3,5 mio. kr.-it missaannik appassapput.

Akitsuutip procentiata qaffakkiaartuaartinneqarnissaa tunngavigalugu iluanaarutissat qaffakiartuaarnissaannut missingersuusiortoqarpoq, Naalakkersuisulli soorunami naluaat 2010-mi ineriartornivik qanoq issanersoq,

apeqqutilli b-p ataani tabelimi takuneqarsinnaasutut akit maanna appariartorpasipput.

“Anngiorluni aalisarnermik pasilliuteqarneq” pillugu nalunaarussiaq aallaavigalugu Akileraartarnermut Pisortaqarfiusimasup umiarsuaatileqatigiiffiit marluusut sukumiisumik kukkunersiuiffigai bilaginillu nakkutilliiffigalugit, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfimmit nalunaarussianut atatillugu pisat pillugit naatsorsuutit aammalu Kalaallit Nunaanni akitsuusiisarnermut oqartussaasunut nalunaarutigineqartut misissorlugit. Umiarsuaatileqatigiiffiit pineqartut suliassaqarfimmi inatsimmik atuuttumik unioqqutitsinerannut tunngassuteqarsinnaasunik misissuineq tunngavissaqalersitsinngilaq.

Akileraartarnermut akitsuusiisarnermullu inatsisit allat tamaasa eqqarsaatigalugit umiarsuaatileqatigiiffiit allat assigalugit inatsimmik avaqqutsisinnaanersut taamaalillutillu akileraarutinik akitsuutinillu akiliinngitsoorsinnaanersut Naalakkersuisut soorunami eqqumaffigaat.

Naggasiullugu paasissutissiissutigineqarsinnaavoq siuliani allassimasuni taamaattoqarneraalluni oqaatiginnittup/oqaatiginnittut taamaattoqarnera uppernarsarsimasinnaanngikkaat.

b. Qaammatini kingullerni pingasuni raajat kilomut agguaqatigiissillugu qanoq akeqarsimappat?

Akissut: Piffissami 2007-imit 2009-mi oktoberimi kvartalimut tunisinermi akit akitsuutillu procentii agguaqatigiissillugit nalunaarsorneqarnerat tabelimi ataaniittumi takutinneqarpoq.

<i>Piffissap aallartinnerani</i>	<i>Agguaqatigiissillugu akiusooq (kr./kg)</i>	<i>Akitsuutip procentia</i>
<i>Julimi kvartali 2006</i>	<i>13,32</i>	
<i>Oktoberimi kvartali 2006</i>	<i>12,80</i>	
<i>Januarimi kvartali 2007</i>	<i>12,77</i>	<i>0,32</i>
<i>Aprilimi kvartali 2007</i>	<i>12,75</i>	<i>0,00</i>
<i>Julimi kvartali 2007</i>	<i>12,71</i>	<i>0,00</i>
<i>Oktoberimi kvartali 2007</i>	<i>13,41</i>	<i>0,00</i>
<i>Januarimi kvartali 2008</i>	<i>13,73</i>	<i>0,00</i>
<i>Aprilimi kvartali 2008</i>	<i>14,74</i>	<i>0,41</i>
<i>Julimi kvartali 2008</i>	<i>15,83</i>	<i>0,73</i>
<i>Oktoberimi kvartali 2008</i>	<i>16,19</i>	<i>1,74</i>
<i>Januarimi kvartali 2009</i>	<i>16,19</i>	<i>2,83</i>
<i>Aprilimi kvartali 2009</i>	<i>16,02</i>	<i>3,19</i>
<i>Julimi kvartali 2009</i>		<i>3,19</i>
<i>Oktoberimi kvartali 2009</i>		<i>3,02</i>

*2006-imi julimi kvartalimut kisitsit kingulliit (1. juli 2006-imit 30. september 2006-
imut piffissaq) umiarsuaatileqatigiinnit nassiunneqartarput ulloq 31. oktober 2006,*

taakkulu 2007-imi januarimi kvartalimut (1. januar 2007-imit 31. marts 2007-imit) akitsuutit annertussilerneqarnerannut tunngavigineqartalutik, tamannalu sulit atuulluni. Taamaalilluni tunisinermit kisitsisit akitsuutinullu procentitut aalajangersarneqartup akornanni piffissaq annertuumik nikingassuteqartarpoq.”

Naalackersuisut akissuteqaataat Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliap tusaatissatut tiguaa. Tamatumunnga atatillugu kilisaataatillit iluminni akigitittagaat Naalackersuisut qulaajarniarsimagaat tamatumunngalu atatillugu akitsuusiisarnermi inatsimmik unioqqutitsisoqarsimanngitsoq paasineqarsimasoq ataatsimiititaliap maluginiarpaa. Akitsuutit pillugit inatsimmik aaqqissuussaasumik unioqqutitsisoqarsimannginnera Naalackersuisut uppersarsinnaammassuk ataatsimiititaliap nuannaarutigaa, ilanngullugulu pineqartoq Naalackersuisunit annertuumik eqqumaffigineqassasoq kaammattuutigalugu.

Aammattaaq ullumikkut akitsuuseeriaatsimi TAC nunanilu tamalaani niuffannermi akigititaasartunut pinngitsuuisinnaannginnerup raajanut akitsuutip Nunatta Karsianut qanoq annertutigisumik iluanaarutaatigisinnaanera siumut takorlooruminaatsuusooq Naalackersuisut akissuteqaataanni allassimavoq. isumalluutinik atuinermit, taama allanngorartiginnitsumik, inuiaqatigiit isertitaqarsinnaanerata qulakkeerneqarnissaa pillugu Naalackersuisut isumaliuteqaqqullugit ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq. Akileraartarnermut Atugarissaarnissamullu Ataatsimiititaliarisup sulineranut ilanngunneqarsinnaasoq ataatsimiititaliamit isumaqarfigineqarpoq.

Paatsoortoqaqqunagu erseqqissaatigineqassaaq, raajat kilo-mut 12 kr.-i anguppasuk raajanut akitsuut atuutilersinneqassasoq AIS 2010-mi “Konto pingaarneq 24.11.12, Raajanut akitsuutit”-ni allassimasooq Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliamit maluginiarneqarmat. Siunnersuut akuerineqassappat aningaasanut inatsisissatut siunnersuut aaqqinneqartariaqarpoq, taamaalilluni kilo-mut aki 11,70 kr.-i anguppagu akitsuut atuutilersinneqassasoq.

Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Qulaani oqaatigineqartut siullermeerinermilu oqaaseqaatit tunngavigalugit ataatsimiititaliami **amerlanerussuteqartut Inuit Ataqtigiit** aamma **Demokraatit** siunnersuut **akuerineqassasoq** inassutigaat.

Siunnersuut maanna ilusimisut iluseqartoq **ikinnerussuteqartut Siumumeersut** akuerineqartussatut innersuussinnaanngilaat, isummertoqartinnagumi siunnersuutip kilisaataatilinnut kingunerisinnaasai annertunerusumik ersersinneqartariaqartut ikinnerussuteqartut isumaqarmata. Taamaattumik aappassaaneerineqarnissaata UPA 2010-mut kinguartinneqarnissaa ikinnerussuteqartut siunnersuutigaat.ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut tamatuma taparserneqarnissaa kissaatiginnilaat.

Taama oqaaseqarluni Akileraartarnermut Akitsuusiisarnermullu Ataatsimiititaliap
siunnersuut Inatsisartunut aappassaaniigassanngortippaa

Niels Thomsen
Siulittaasoq

Anders Olsen

Karl Lyberth

Jens Immanuelson